

راه های جذب دختران جوان به نماز بر اساس روایات

سمیه بهزادی مقدم^۱

چکیده

در این مقاله تلاش برای پیدا کردن علل دوری جوان و نوجوان بخصوص نوجوان دختر و پیدا کردن راهکارهایی برای جذب نوجوانان است. علل دوری نوجوان هم عوامل بیرونی، هم عوامل درونی ذکر شده اند. عوامل درونی خانواده و نوع رفتار پدر و مادر، محیط امن بودن برای فرزند ذکر شده است. عوامل بیرونی: مدارس، محیط دوستان، محیط جامعه، رسانه و فضای مجازی که خیلی بر فرزندها مؤثر است، گفته شده است. راهکارهایی برای این افراد در مقاله داده شده است: آگاهی دادن، الگوهای رفتاری که خیلی مهم و مؤثر هستند، آماده سازی نوجوان برای تکلیف که شامل شیوه هایی از قبیل، تشویق و تنبیه، پاکیزه سازی و اموری مثل زیبایی اتاق و جانماز و چادر نماز می باشد. مادران در الگوی رفتاری، الگوی مناسب برای فرزندان دختر می باشند. اگر مادرانی منظم و مقید و با حجاب داشته باشند، مادرانی که همیشه اول وقت و به موقع نماز خود را ادا می کنند بر روی دختران خود خیلی تأثیرگذار، می توانند باشند. نوگلان ما از مادر الگو می گیرند و خود به خود مقید به نماز می شوند.

کلیدواژه ها: جوان، نماز، نوجوان، جذب، خانواده.

^۱. طلبه سطح ۲، حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س) شیراز

مقدمه

جوانی بهاری لبریز از زیبایی، هیجان و نشاط است که پس از نوروز نوجوانی فرا می‌رسد و نوجوانی، مرز ناپیدای کودکی و نوجوانی و آغاز فراز و نشیب های روحی، جسمی، تحصیلی، اجتماعی و فرهنگی خواهد بود. نیاز به همراه و همدل در این دوران ضرورتی فراوان داشته، تا دغدغه های روانی نسبت به موفقیت یا شکست در تحصیل و دیگر در عرصه های اجتماعی را کاهش داده و مسیر شخصیت یابی و ورود آرام آرام به جامعه را با ارائه بینش های روشنگر، هموار می‌سازد. جایگاه نماز آنقدر رفیع است که همه پیامبران الهی به انجام آن سفارش شده اند و در همه لحظات زندگی به آن عنایت داشته اند. در این مقاله بر این است که راهکارهای جذب نوجوانان به نماز، خصوص نوجوانان دختر مورد بررسی قرار گیرد.

۱- پیشینه:

در این مقاله از کتاب های مختلفی برای بررسی علل دوری از نماز و دادن راهکارهایی برای جذب نوجوانان به نماز استفاده شده است. ما اگر بتوانیم در مسیر زندگی، فرزندانمان را به راه و رسم درست زندگی کردن، راه نماز و قرآن را در پیش گرفتن، بکشانیم فرزندان صالح و سعادتمند خواهیم داشت. در این مقاله راهکارهایی برای این امر برای هدایت خانواده ها و متریان داده شده است که امید است مفید فایده واقع شود.

۲- چرا نماز بخوانیم؟

الف- مهم ترین عامل حفظ ایمان

انسانی که در مسیر خداوند در حال و حرکت است همیشه باید با رأس هستی در ارتباط باشد مثل هواپیمایی که در مسیر حرکت همیشه با اوج مراقبت در ارتباط هستند.^۱ خداوند می فرماید: «نماز را به پا دار برای ذکر و یاد من.»^۲

ب- نماز آرامش دهنده ی دل ها

در زندگی آدمی همیشه اضطراب و نگرانی هایی که از بلاهای زندگی انسانی است و عوارض آن در زندگی اجتماعی و فردی قابل مشاهده است. همیشه انسان ها به دنبال آرامش هستند و ما می دانیم آرامش نقش بسزایی در سلامت جان و روان انسان ها دارد. اضطراب های انسان همه جانبه هستند و ممکن است از مبهم بودن آینده یا نقطه های تاریکی از گذشته و یا اتفاقات گذشته، که همیشه انسان را آزار می دهند. گاهی نیز نگرانی انسان ها از احساس پوچی و بیهودگی است که بعضی مواقع به انسان دست می دهد و ما باید بررسی کنیم چه عاملی باعث آرامش انسان در برابر این مشکلات و اضطراب ها می شود.^۳

ج- غذای کامل روح

روح انسان مثل جسمش که نیاز به غذا دارد نیز نیاز به غذای روح دارد که اگر غذای مسموم به روح برسد دچار آفت و آسیب می شود.

^۱- محمد، وحیدی، دانستنی های لازم برای نماز، چاپ سوم، تهران، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۶، ص ۴۵.

^۲- همان، ص ۴۶.

^۳- همان.

غذای روح در قالب سه چیز بررسی می‌شود: ۱- ذکر قلبی و زبانی خداوند. ۲- انس با قرآن.

۳- دعا که هر کدام از این‌ها ویتامین‌های خاص خود را برای روح دارند که نماز جامع همه‌ی این ویتامین‌هاست.^۱

د- بهترین وسیله ارتباط با خدا

هر کس دوست دارد در ارتباط‌هایش با کسی در ارتباط باشد که از او بالاتر و بهتر است مثل انسان جاهل که دوست دارد با کسی در ارتباط باشد که عملش بالاتر و بهتر از همه است.^۲ خداوند که عملی فراتر از همه دارد پس باید با خداوند ارتباط داشته باشد.

ه- وسیله شست و شوی از گناهان و مغفرت و آمرزش الهی است

حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: «نماز، صابون و تمیز کننده‌ی خطاهاست.»

و- سدی در برابر گناهان آینده

نماز روح ایمان را درون انسان تقویت می‌کند و باعث می‌شود که انسان از گناهان مصون باشد.^۳

ز- سلب تسلط شیطان

پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: شیطان همیشه از فرزند آدم وحشت دارد و فاصله می‌گیرد تا زمانی که نمازهای پنج‌گانه‌اش را در وقتش به جا می‌آورد، پس هرگاه آن‌ها را ضایع کرد بر وی، جرأت پیدا می‌کند و او را به گناهان بزرگ وارد می‌سازد.^۴

۳- استفاده از محیط امن معنوی

برای تربیت، نیازمند یک محیط کنترل شده و مناسب هستیم. یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در روند تربیتی انسان محیط اوست. ما باید فضا را برای تربیت فرزندانمان آماده کنیم.

^۱- همان.

^۲- همان، ص ۵۵.

^۳- همان، صص ۵۶-۵۷.

^۴- همان، ص ۹۹.

انسان تربیت شده اصولاً کسی است که بتواند در هر محیطی دوام بیاورد و بیدی نباشد که به هر بادی بلرزد.^۱

خانواده در روند هدایت و دعوت فرزند به نماز خیلی مؤثر و شاید اولین مهره ی مؤثر باشد ما باید تعریفی از خانواده دهیم: خانواده از اسلام از جایگاه ویژه ای برخوردار است. خانواده سنگ بنای اجتماع است و هر اندازه این بنا محکم تر باشد، جامعه نیز استوارتر است.^۲ اگر فرزندان ما اهل نماز باشند دل هایشان لبریز از آرامش می شود و ترس بر آن ها غلبه نمی کند.^۳

این که فرد خود را با نماز عجین کند در برابر سختی ها و مشکلات قدرتمند است و سختی ها بر او اثر نمی گذارد.^۴

۴- با آرامش فرزندانمان را برای نماز آماده کنیم

هیچ وقت فرزندانمان را به اجبار و به طور مستقیم نباید به نماز خواندن دعوت کنیم بلکه باید با دیدن رفتارها قبل و بعد از نماز خودشان راغب نماز خواندن شوند.^۵

۵- در مسائل دینی سخت گیری بی جا نداشته باشید

وقتی زور و اجبار برای خواندن نماز وجود داشته باشد مسلماً، نماز خواندن فرزند به قصد قربت نیست بلکه بخاطر ترس از پدر و مادر می باشد. این نماز قانداً دوام نخواهد داشت وقتی زور از بین رفت نماز خواندن نیز از بین می رود.^۶

۶- پدر باید به نماز فرزندش حساسیت داشته باشد

پدر حتماً باید نسبت به نماز خواندن فرزندش حساس باشد حال آن که بچه مریض است و نمی تواند نماز بخواند هر اندازه که می تواند ادا کند.^۷

^۱ - علیرضا، پناهیان، چگونه دستورات دینی را تربیت می کند؟، تهران، بیان معنوی، ص ۶۹.

^۲ - محمد، داوودی، خانه بهشتی (اصول و روش های دعوت فرزندان به نماز)، تهران، ستاد اقامه نماز، ۱۳۹۲، ص ۳۲.

^۳ - همان، ص ۲۵.

^۴ - همان، ص ۲۷.

^۵ - محسن، تته کار، فرزندان را دلباخته نماز کنید، چاپ دوم، ۱۳۹۱، ص ۷.

^۶ - همان، ص ۹.

^۷ - همان، ص ۱۲.

هر آن چه گفته شد حکایت از وظیفه سنگین والدین در زمینه نماز فرزندان است.^۱

۱۹- راهکارهای تصحیح و تقویت نقش الگویی

الف- پایبندی آگاهانه، عالمانه و خالصانه والدین به نماز

در دوره کودکی فرزندان فقط از ظاهر رفتار، پیروی می‌کنند، اما در دوره دوم، به سبب رشد، توانایی و شناخت، به منطق رفتار والدین نیز پی می‌برند و اعتقادات و انگیزه های پنهان رفتار والدین را نیز درک می‌کنند.^۲

ب- هماهنگی رفتار والدین

هر کدام از والدین در جایی به گونه ای عمل می‌کنند و در جایی دیگر به گونه ای دیگر، برای مثال، والدین در حضور دیگران نماز اول وقت و با کیفیت به جا می‌آورند، ولی در خانه و خلوت به نماز چندان اهمیت نمی‌دهند. هر گونه ناهماهنگی میان رفتار والین بشدت از تأثیرگذاری الگویی والدین جلوگیری می‌کنند.

ج- تداوم و استمرار رفتارها

آموزش نماز به فرزندان زمان طولانی می‌طلبد و از تولد تا حدود ۱۷ تا ۱۸ سالگی طول می‌کشد.^۳

۲۰- روش ها و راهکارهای عام در دعوت به نماز

الف- پاسخ به شبهات

شبهاتی که در ذهن و جان فرزند وارد می‌شود، به منزله ویروسی که از درون به فرزند آسیب می‌زند، می‌باشد به طوری که اگر درمان نشود پایبندی او به نماز از بین می‌رود. بنابراین مراقبت فکری از فرزند و پاسخ دادن به شبهات او یکی از راهکارها و روش های بسیار مؤثر در دعوت و ترغیب او به نماز است.^۴

^۱- همان، ص ۶۰.

^۲- همان، ص ۶۱.

^۳- همان، ص ۶۴.

^۴- همان، ص ۱۱۴.

ب- ترغیب کردن

به طور طبیعی انسان به سوی اموری که برای او لذت بخش است ترغیب می‌شود و از مواردی که برای او سختی و مشقت دارد دوری می‌کند. در این جا مربی باید از پیامدهای خوب و تأثیرات نماز خواندن بر روح سخن گوید و این که نماز باعث رشد و کمال انسان می‌شود.

«الصلاة تنزل الرحمة؛ نماز رحمت الهی را نازل می‌کند.»^۱

ج- جذاب سازی نماز

بعضی ویژگی‌ها مثل زیبایی و آرامش بخشی و پاکیزگی انسان را به سوی خود جذب می‌کند. شیوه‌های گوناگونی برای جذب کردن فرزند به نماز وجود دارد: تهیه جانماز زیبا برای فرزند، تهیه کردن چادر نماز زیبا برای دختر، پاکیزه سازی محل نماز و ...

د- تشویق و تنبیه

تشویق موتور محرک تربیت است. هدف تشویق تثبیت رفتار مورد نظر ما است.^۲

ه- ایجاد انس و الفت با نماز

در مقطع سنی سه ساله مهم ترین گامی که والدین و مسئولین تربیتی باید بردارند این است که فرزندان را نماز پذیر بار بیاورند، کاری نکنند که نماز گریز شوند. افزون بر این ضرورت دارد، فرزند با نماز آشنا و نسبت به آن گرایش مثبت داشته باشد. چون نحوه یادگیری فرزندان از مشاهده و تجربه است، این آشنایی نیز باید از راه مشاهده و تجربه باشد.

یکی از وظایف والدین این است که فرزندان را با خود به مسجد ببرند تا با محیط و امکانات مسجد و فضای معنوی آن آشنا شوند.^۳

۲۱- موانع گرایش و پابندی فرزندان به نماز

الف- جامعه:

^۱- همان، ص ۱۱۸.

^۲- همان، ص ۱۲۷.

^۳- همان، ص ۱۷۱.

گروه ها و افراد نابهنجار، در جامعه زندگی می کنند بنا به دلایلی با ارزش ها و باورهای جامعه و افراد مخالفند. راه غلبه بر این موانع ترکیبی از روش اصلاح شرایط و تغییر موقعیت است.

ب- تهاجم فرهنگی

با تغییر روش استعماری آن ها به حمله اعمال و رفتار و گرایش های انسان ها پرداختند. هدف این تهاجم، ایجاد شک و تردید به باور و دانش و هنجارهای دینی افراد است.

ج- بدعمل کردن دینداران

هر صنفی از دینداران در هر مقام و موقعیت و جایگاهی اگر بد عمل کند مانعی در دعوت نسل جدید به نماز هستند. راه مبارزه با این مانع این است که به همه اعضای خانواده و جامعه در حد توان خود پایبند به آموزه های اسلامی باشند و به این توصیه امیرالمؤمنین (علیه السلام) عمل کنند که گفته اند: کسی که خود را پیشوای مردم قرار دهد، باید پیش از تعلیم دیگران به تعلیم خود بپردازد و پیش از تربیت با سخن و زبان، به تربیت با عمل بپردازد.^۱

سفیران هدایت و سعادت، به هنگام گفتگو با فرعون و فرعون صفتان، نماز، سایر عبادات زندگی و مرگ خود را برای خدایی که رب جهانیان است دانسته و از سخن آخرین خود این گونه استدلال می کردند: آیا جز خدا، پروردگاری بجوئیم؟ با این که او مربی هر چیزی است؟^۲

^۱ - همان، ص ۲۰۴.

^۲ - احمد، لقمانی، بینش های ناب و جوانان، انتشارات بهشت بینش، ص ۱۸۱.

نتیجه گیری

ما در این مقاله نتیجه گرفتیم وظیفه والدین، بخصوص مادر، در جذب و ارشاد فرزند به ویژه فرزند دختر خیلی مؤثر است، ولی از طرفی پدر که همیشه و به جا نمازش را ادا می‌کند بر نوجوان ما خیلی تأثیر می‌گذارد. همان طور که در مقاله گفته شد پدر باید نسبت به نماز فرزندش حساس باشد. عوامل مختلفی ذکر شد در علت دوری فرزند از نماز: عوامل درونی مثل خانواده و نوع رفتار آن‌ها و عوامل بیرونی مثل دوستان، محیط، مدرسه و رسانه و فضای مجازی. راه‌های مختلفی نیز گفته شد برای جذب و ترغیب فرزند به نماز از قبیل تشویق و تنبیه، ایجاد فضای مناسب و زیبا، داشتن الگوهای مناسب و ...

فهرست منابع

الف - کتب فارسی

- ۱- اکبری، محمود، رفتار والدین با دختران جوان، ناشر فتیبال.
- ۲- احمد پناهی، علی، داوود، حسینی، با دخترم، چاپ سوم، انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۱.
- ۳- پناهیان، علیرضا، چگونه دستورات دینی را تربیت می‌کند؟، تهران، بیان معنوی.
- ۴- تته کار، محسن، فرزندان را دلباخته نماز کنید، چاپ دوم، ۱۳۹۱.
- ۵- داوودی، محمد، خانه بهشتی (اصول و روش های دعوت فرزندان به نماز)، تهران، ستاد اقامه نماز، ۱۳۹۲.
- ۶- شهرضا، محمدرحمتی، چرا و چگونه نماز بخوانیم، چاپ هفتم، انتشارات جوانان موفق، ۱۳۹۵.
- ۷- کوهی، محمدرضا، با دختران، چاپ اول، انتشارات مشهور، ۱۳۸۶.
- ۸- لقمانی، احمد، بینش های ناب و جوانان، انتشارات بهشت بینش.
- ۹- محمد، وحیدی، دانستنی های لازم برای نماز، چاپ سوم، تهران، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۶.